

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Gymnasiekuratorer om våld i ungas kärleksrelationer

Deras kunskap om och arbete med problemet

Amanda Nilsson
Hanna Manteus

Kandidat SOPA63
VT21
Handledare: Johan Cronehed

Abstract

Authors: Amanda Nilsson and Hanna Manteus

Title: School counselors on teen dating violence: their knowledge and work

Supervisor: Johan Cronehed

Assessor: Carina Gallo

The aim of this study was to investigate school counselors' reflections on their own knowledge of teen dating violence (TDV), how they forward their knowledge to students and how they use their knowledge to detect individuals who live with TDV. We conducted results from eight semi-structured interviews with school counselors who work at upper secondary schools in Sweden. The interviews were analyzed in relation to previous studies, Erving Goffman's theory on stigma and Nils Christie's theory on the "ideal victim" to get a better understanding on the empirics. The findings show that the school counselors reflect differently about their knowledge, as three felt they had enough, two that they did not have enough and three that knowledge is something that needs to be continuously updated. The findings also show that six of the school counselors work to prevent TDV with different methods. Their knowledge also makes the school counselors build relationships with students to make it easier to ask about potential TDV.

Keywords: teen dating violence (TDV), school counselors, stigma, ideal victim, knowledge

Tack

Vi vill rikta ett stort tack till de skolkuratorer som ställde upp som intervjupersoner och möjliggjorde vårt arbete. Vi vill även tacka vår handledare Johan Cronehed för bra vägledning under terminens gång.

Amanda Nilsson och Hanna Manteus

Lund 2021

Innehållsförteckning

1 Problemformulering.....	5
1.1 Syfte.....	8
1.2 Forskningsfrågor.....	8
1.3 Definitioner.....	8
2 Kunskapsläge.....	9
2.1 Hjälpökande och insatser	9
2.2 Socialarbetares kunskap om våld i ungas relationer.....	11
3 Teoretiska utgångspunkter.....	15
3.1 Goffman - Stigma	15
3.2 Christie - “ideala offer”	16
4 Metod.....	18
4.1 Metodiska överväganden.....	18
4.2 Metodens tillförlitlighet.....	19
4.3 Urval	20
4.3.1 Avgränsningar	20
4.3.2 Urval	20
4.3.3 Urvalets begränsningar	21
4.4 Datainsamling.....	21
4.5 Bearbetning och analys.....	22
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	23
4.7 Förförståelse	24
5 Resultat och Analys	25
5.1 Kuratorernas kunskap	25
5.2 Förmedla kunskap.....	27
5.3 Kuratorernas arbete med den enskilde eleven	30
5.3.1 Omedvetenhet, skam och stigma	30
5.3.2 Våga Fråga.....	34
5.3.3 Relationsskapande	36
5.4 Sammanfattning.....	38
6 Avslutande diskussion	40
7 Referenser.....	41
Bilaga 1	47
Bilaga 2.....	50
Bilaga 3.....	51

1 Problemformulering

Våren 2021 mördas fem kvinnor på tre veckor i Sverige av män, två av offren är unga kvinnor och tre av gärningsmannen hade en relation med offret (Polisen 2021a, 2021b, 2021c, 2021d; Åklagarmyndigheten 2021). Det dödliga våldet blir ett högaktuellt ämne och diskuteras frekvent i medier och tidningar. Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har 23% av tjejer och 14 % av killar varit utsatta för våld av en partner, vilket innebär var femte ungdom i Sverige (Brottsförebyggande rådet 2018). Våldet är ett samhällsproblem som leder till ökad risk för psykosociala svårigheter samt fysisk- och psykisk ohälsa (Svedin et al. 2015). Det leder även till stora kostnader för socialtjänst, hälso- och sjukvård, undervisnings- och rättssystemet samt till lägre produktivitet för samhället och inte minst för individen (ibid.). I augusti 2020 framfördes ett regeringsbeslut om att ge BRÅ i uppdrag att kartlägga vilka åtgärder som samhället kan göra för att motverka våld i ungas nära relationer samt se över vilka samband som kan ligga bakom våldet (Justitiedepartementet 2020). Uppdraget har tilldelats BRÅ då regeringen uppmärksammat den stora problematiken med våld i nära relationer i stort och ser även en stor utsatthet hos unga. Regeringen anser att det krävs kunskap om orsaker till våldet och vilka åtgärdande faktorer som fungerar för att kunna arbeta förebyggande med våld i ungas relationer. Regeringen vill även skilja på ungas och vuxnas relationsvåld då mycket skiljer sig åt och därav krävs det egna insatser och egen forskning på ämnet (ibid.).

Högström Tagesson & Gallo (2021) har i sin intervjustudie med sju svenska socialarbetare sett att de upplever våld i ungas kärleksrelationer som lika allvarligt som våld i vuxnas, dock erbjuds det inte lika mycket insatser till de unga. Studien visade även att unga särskiljs från vuxna och att ungdomar ses som underutvecklade. Den här kategoriseringen kan skapa skamkänslor hos den unge samt visar att socialarbetare har olika syn på ungdomar och vuxna, vilket kan spegla deras arbete med våld i ungas relationer (ibid.). De mest förekommande platserna för ungas partnervåld är i deras respektive hem, där framförallt sexuellt våld sker, samt i skolan, där psykiskt och fysiskt våld är främst förekommande (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf 2020). Det är sällan som unga offer och förövare söker sig till professionell hjälp utan de vänder sig hellre till familj och vänner för stöd (Ashley & Foshee 2005). Liknande resultat återfinns i Ung Röst, en undersökning gjord av Rädda Barnen, som visade att 31% av

eleverna i studien inte vet var de skulle vända sig om det skulle bli utsatta för våld, hot eller något annat brott och 21% vet inte var de ska vända sig om de mår dåligt (Bushby & Frenning 2015). Skolinspektionen har även sett i en granskning att många elever inte vet vilka som ingår i elevhälsoteamet och att de aldrig har blivit introducerade för de som arbetar där (ibid.). För att de unga ska vilja vända sig till vuxna för relationsfrågor har intervjustudier med svenska ungdomar visat att de vill att vuxna ska ha kunskap om ämnet (Unis 2020). Ungdomarna uppfattade skolkuratoren som påläst på området vilket ökar chansen att de söker stöd hos kuratorn (ibid.). Unga våldsutövare och våldsutsatta har svårt att identifiera sig med den stereotypa bilden av våld i vuxnas nära relationer men genom att ge kunskap om ämnet till unga tjejer har det hjälpt dem att förstå att man kan vara stark och självständig samtidigt som man är våldsutsatt (Gottzén & Korkmaz 2013).

BRÅ (2018) skriver om vikten av att utbilda unga om våld i nära relationer samt att det finns tecken på att våldet i ungas relationer inte förstås som lika allvarligt som våld i vuxnas, vilket även styrks av Högström Tagesson & Gallo (2021) intervjustudie med socialarbetare som visar liknande resultat. Socialstyrelsen (2014) rapporterar att det krävs kunskap om våld och om hur man frågar och agerar om man får reda på att det förekommer för att personal inom hälso- och sjukvården ska kunna arbeta både förebyggande och åtgärdande. Skolan nämns inte som en plats där personalen bör ha utbildning inom ämnet även om 360 000 elever går i gymnasieskolan (Skolverket 2021a) och är en vanligt förekommande plats för ungas partnervåld (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf 2020). En intervjustudie gjord på svenska ungdomar i ålder 17–23 visade vad skolan kan spela för roll i att upptäcka och motverka våld i unga relationer (Korkmaz & Överlien 2020). En tjej berättade om hur hon efter att hon blivit utsatt för en våldtäkt på en fest undvek att gå till skolan och hade stor frånvaro då hon inte ville riskera att träffa sin förövare, men anledningen bakom frånvaron undersöktes inte då hon fortfarande nådde kunskapsmålen. En annan tjej berättade om hur hon efter en avslutad våldsamt relation bad om skolans hjälp för att undvika sin expojkvän på skolområdet. Till en början sattes det in åtgärder som att de inte fick vistas i samma klassrum, men när expojkvännen bröt mot reglerna kunde inte skolan utföra någon repressalie och trots att hon upprepade gånger bett om rektorns hjälp skedde ingen vidare insats (ibid.). Enligt barnkonventionen artikel 19 ska barn skyddas mot alla typer av våld och sexuella övergrepp och följas av de aktörer som staten gett ansvar till, däribland kommuner vilket innefattar kommunala skolor, det gäller även för privata

aktörer som staten gett ansvar till, så som privata skolor (Unicef 2021; Barnombudsmannen 2019). Skollagen (2010:800) anger att det är elevhälsan som ansvarar för att ha tydliga rutiner om hur samarbetet med socialtjänsten ska gå till samt hur och när en anmälan ska ske om det föreligger oro för barnet. Om det finns misstanke om att ett barn på skolan blir utsatt för fysiskt eller psykiskt våld utanför skolan gäller anmälningsskyldighet till socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen (2001:453).

Även om det finns tydliga riktlinjer för hur elevhälsan ska arbeta har Skolinspektionen sett i en egen granskning att de ofta brister i sitt förebyggande arbete och rekommenderar den svenska elevhälsan att rikta mer resurser till undervisning om hälsa, välmående och personlig utveckling (Bushby & Frenning 2015). När unga mår bra i skolan och har en välfungerande skolgång leder det till positiva konsekvenser så som att de skapar fler goda relationer, får bättre självkänsla, skapar mer verktyg för att utveckla sin egen personlighet samt får bättre möjlighet att klara av skolgången utan att drabbas av psykisk ohälsa (Bushby & Frenning 2015).

Sammantaget visar tidigare underlag ämnets aktuella status, den breda förekomsten av våld i ungas kärleksrelationer och vilka risker som existerar. Det visar även vikten av socialarbetares kunskap på området och därmed relevansen för socialt arbete. Forskningen lägger en grund för vår studie som ämnar att undersöka gymnasiekuratorers reflektioner om sin kunskap om våld i ungas kärleksrelationer, hur de förmedlar och använder kunskapen i sitt arbete.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka skolkuratorers reflektioner om sin egen kunskap om våld i ungas kärleksrelationer, hur de förmedlar kunskapen i arbetet för att nå ut till elever på gruppnivå och hur de använder kunskapen för att fånga upp elever på individnivå.

1.2 Forskningsfrågor

- Hur reflekterar skolkuratorer angående sin kunskap om våld i ungas relationer?
- Hur förmedlar skolkuratorer kunskap om våld i ungas relationer till elever på skolan?
- Hur använder skolkuratorer sin kunskap i arbetet med att fånga upp individer som lever i en våldsamt relation?

1.3 Definitioner

De unga vi syftar till i studien är gymnasieungdomar, det vill säga unga personer i åldrarna 15 till 19 år. Tidigare forskning kan komma att inkludera andra åldrar även om den här undersökningen enbart innefattar skolkuratorer som är verksamma på svenska gymnasieskolor. När vi skriver "våld i ungas relationer" eller "ungas partnervåld" menar vi ungas kärleksrelationer och våldet syftar till fysiskt, psykiskt, sexuellt och digitalt våld enligt Jämställdhetsmyndighetens (2020) definitioner. Digitalt våld innebär att övervaka, trakassera eller kontrollera någon annan med hjälp av mobiltelefonen eller sociala medier (ibid.).

2 Kunskapsläge

Kunskapsläget kommer att presentera tidigare forskning som genomförts på området och behandla studier gjorda på hur och när unga söker hjälp, vilken hjälp de efterfrågar och olika typer av våldspreventiva insatser på skolor. Avsnittet inkluderar även studier om att utbilda unga om relationer och vad socialarbetare har för kunskap om våld i ungas relationer. Kunskapsläget täcker även sexualundervisning som insats samt vilka risker det finns för elever som blivit utsatta för våld i sin relation för att belysa vikten av att arbeta med dessa ungdomar.

2.1 Hjälpsökande och insatser

För att få en ökad förståelse för hur skolkuratorer kan fånga upp elever behöver vi lärdom om hur unga söker hjälp samt vilken hjälp de efterfrågar. Genom att veta vilken hjälp unga söker bildas en förståelse för hur skolkuratorer kan uppmärksamma dessa elever. Avsnittet redovisar även insatser som gjorts i USA för att motverka och arbeta med våld i ungas relationer för att få en djupare förståelse för de interventioner som existerar.

Det är få unga offer som anmäler våld till polisen då det är vanligt att de inte är medvetna om att de utsatts för något brottsligt vilket kan bero på att de inte identifierar sig med den stereotypa bilden av en våldsutsatt. Det kan också bero på att de tycker att händelsen var en småsak eller för att de saknar kunskap om hur en hälsosam relation ska se ut (BRÅ 2018; Hellevik & Överlien 2016; Kantor-Vivolo et al. 2016). Unga befinner sig även i ett formativt skede av livet och i en formativ socialiseringsprocess, vilket kan innebära att en kontinuerligt våldsamt relation normaliseras och därmed inte ifrågasätts (Sjödén et al. 2017). Studier utförda i USA visar att enbart 9% söker hjälp efter att de blivit utsatta för våld i en ung relation och att kvinnor var mer benägna att söka hjälp (11%) än män (6%) (Lachman et al. 2019). Det vanligaste för en ung person är att söka stöd hos en vän (77%), därefter kommer föräldrar, släktingar och till slut skolan dit omkring 20% vänder sig. Den hjälp som unga främst efterfrågar är förslag på hur man borde agera samt rådgivning där man tillsammans diskuterar fram olika utvägar och tillvägagångssätt (BRÅ 2018; Lachman et al. 2019).

Att utbilda unga i tidig ålder om hur en hälsosam kärleksrelation ser ut har visat sig vara viktigt och det behövs att man undervisar unga i god kommunikation samt vilka beteenden som är karakteristiska för en kärleksfull relation utan våld (Kantor-Vivolo et al. 2016). Protivnak & McRoberts (2011) visar också att preventivt arbete med unga och proaktiv utbildning motverkar våld i ungas relationer. Författarna ger förslag till skolkuratorer om hur de kan arbeta med detta och inkluderar bland annat att de kan skapa samtalsgrupper för elever som fokuserar på relationer, de uppmuntrar även skolkuratorer att ställa frågor om relationsvåld och stötta eleven oavsett vad hen berättar. De föreslår även att skolkuratorer kan bidra med sin kunskap om våld i ungas relationer i klassrummet direkt till eleverna och utbilda lärare och föräldrar i att upptäcka och prata om våld med ungdomarna. Skolkuratorer kan även samarbeta med andra organisatörer som arbetar med våld, relationer eller psykisk ohälsa, vilket gynnar kuratorns kunskapsbildning. Ett samarbete möjliggör även för kuratorn att vägleda de unga i rätt riktning om hen känner sig begränsad i sin kunskap och handlingsutrymme. Enligt Protivnak och McRoberts (2011) är det största och viktigaste arbetet för att förhindra våld det förebyggande, där kunskap spelar en stor roll, då det där finns möjlighet att inte enbart nå offer utan också potentiella förövare.

I USA existerar interventionsprogrammet Safe Dates som riktar sig till elever i högstadie- och gymnasieålder och syftar till att förebygga och förhindra pågående våld i ungas relationer (Foshee et al. 2005). Insatsen riktar sig till alla elever på skolorna oavsett erfarenhet av våld eller inte och består av tio stycken lektioner på cirka 45 minuter som behandlar vålds- och relationsrelaterade ämnen. Lektionerna tar bland annat upp vad som kännetecknar och definierar en våldsamt, kärleksfull eller hälsosam relation, varför vissa utövar våld, hur man kan hjälpa en vän samt könsnormer och kommunikation (ibid.). Utvärderande studier av Safe Dates har visat på goda resultat där elever som har gått igenom programmet rapporterat mindre utsatthet för våld i sina relationer, både fysiskt, psykiskt och sexuellt och det fungerade lika bra för båda könen (Foshee et al. 2005; De Koker et. al 2014). Det våldet som programmet inte fungerade på var allvarligt fysiskt våld, vilket de tror berodde på att offret upplever alldeles för stor rädsla och maktlöshet inför att lämna relationen. De positiva resultaten visade sig inte enbart direkt efter avslutat program, utan även tre år senare vilket man tror berodde på att ungdomarna fick information om relationer och våld i tidigt tonår och formade deras syn på relationer (ibid.).

Även andra interventionsprogram har studerats och utvärderats, till exempel har Expect Respect Support Groups (ERSGs) visat sig lyckosamt på de skolor studien undersökt (Ball et al. 2015). Programmet går ut på att anordna samtalsgrupper för elever i högstadie- och gymnasieålder som har blivit utsatta för våld av föräldrar, vänner eller i sin relation. Programmet utgörs av samtalsgrupper som ses cirka en timme i veckan i 24 veckor under skoltid och består av fem kategorier. Kategorierna är: lära känna och utvecklas i gruppen, att välja jämlikhet och respekt, identifiera och läka från en våldsam relation, hur man skapar en hälsosam relation och hur man främjar hälsosamma relationer i sin närhet. När de har studerat programmet har det visat att för att få så goda resultat som möjligt gynnas interventionen av att det finns en positiv kultur på skolan, att skolkuratorerna är medvetna om våldet och dess konsekvenser samt hur de kan identifiera våldsutsatta studenter. Studien har även visat att det gynnar ungdomar att ha stöttande relationer till vuxna och jämnåriga då de lättare utvecklar verktyg för att själva skapa hälsosamma relationer samt att det skyddar den unge från att inleda eller stanna kvar i en våldsam relation. Studien visar även att ERSGs kan bidra med tankar och diskussioner som på sikt kan gynna den unges relationer, men att vissa ungdomar behöver andra insatser över längre tid för att de ska uppleva skillnader i beteende. Interventionen hade inte positiva konsekvenser för de unga som inte upplevde att de skapade en relation till gruppen och programmet går även miste om de som inte är engagerade i skolan eller har hög frånvaro (ibid).

De ovannämnda studierna har visat på övergripande positiva resultat för de interventioner som har studerats, dock visar samtliga att det krävs mer forskning för att kunna dra generella slutsatser och ytterligare forskning för att utveckla interventionerna. Den forskning som har bedrivits har varit koncentrerad på vissa skolor med vissa interventioner vilket har medfört att resultaten inte säkert går att applicera utanför dess kontext. Forskningen är dock intressant för vår analys då vi vill jämföra de intervjuade skolkuratorernas arbete med att nå ut med kunskap till elever med den tidigare forskningen.

2.2 Socialarbetares kunskap om våld i ungas relationer

Hagström Tagesson & Gallo (2021) visar i sin intervjustudie att socialarbetare som arbetar med ungdomar uppfattar våld i ungas relationer som lika allvarligt som våld i vuxnas, men att de anser att unga behöver mindre professionell hjälp trots att de även

ansåg att ungdomar har färre verktyg för att hantera en relation. Studien visade även att socialarbetarna såg ungdomar som mindre kapabla vuxna som saknade “vuxenkunskaper”, vilket dels skapar en ojämn kategorisering mellan vuxnas och ungas relationsvåld, normaliserar vuxna och skapar känslor av skam hos den unge. Slutligen föreslår författarna att socialarbetare bör vara medvetna och ha kunskap om våld i ungas relationer samt den ojämlikhet som finns mellan unga och vuxna för att på bästa sätt kunna utforma sitt arbete (ibid.).

En enkätbaserad studie har gjorts på svenska socialarbetare och i vilken utsträckning de kommer i kontakt med våld i nära relationer samt deras beredskap för att hantera det. Studien visade att det är vanligt förekommande att socialarbetare kommer i kontakt med våld i nära relationer bland brukare, men att många anser att de inte har tillräckligt med kunskap på området (Lundberg & Bergmark (2021)). Studien visade även att de socialarbetare som hade fått utbildning i våld i nära relationer eller själva var mycket pålästa på problemet upplevde sig bättre rustade. De ställde oftare även frågor om våld till sina brukare och de som mer frekvent ställde dessa frågor fick även oftare kännedom om våld. Resultaten visade också att de som hade en handlingsplan oftare ställde frågor om våld samt visste hur de skulle hantera en situation om det framkom att brukaren befann sig i en våldsam relation (ibid.). Sammanfattningsvis visar forskningen att för att upptäcka problemet krävs det att man som professionell har kunskap om våld i ungas relationer, att man vågar fråga om det, känner sig säker på sin kunskap och vet hur man ska hantera situationen om det framkommer.

2.3 Sexualundervisning i skolan

Sexualundervisning finns med i läroplanen och skapar en möjlighet att förmedla kunskap om relationer till elever (Skolverket 2021b). Avsnittet visar hur sexualundervisningen ser ut idag, vilka förändringar som kommer att ske, vad ungdomarna söker för kunskap om relationer samt kuratorns roll i undervisningen. Det blir relevant för att få en förståelse för hur skolkuratorer potentiellt kan arbeta med att förmedla kunskap om relationer genom sexualundervisningen.

2018 utförde Skolinspektionen en granskning av sex- och samlevnadsundervisningen i skolor i Sverige som visade att det är få skolor som har en koppling mellan deras värdegrundsarbete och sex-och samlevnadsfrågor, vilket kan medföra att de missar positiva effekter som kopplingen har (Skolinspektionen 2018). Riskerna är att

det leder till att elever inte utbildas i värdegrundsfrågor och att kränkningar och trakasserier därmed ökar. Elever har vittnat om sexuella trakasserier och övergrepp i skolan i uttalanden som #tystiklassen och #räckupphanden, vilket bekräftar vikten av att lära skolelever om värdegrundsarbete och sex- och samlevnadsfrågor som inte enbart är kopplade till biologi. Skolinspektionen menar att det behövs undervisning som tar upp frågor om nedsättande ord, grovt språk, sexuella trakasserier, jämställdhet och hederskultur eftersom elever måste få kunskap om normer och värden kopplade till skolans värdegrundsarbete. Enligt Skolinspektionen är det många lärare som känner sig osäkra på den här typen av utbildning, bland annat på grund av att de inte upplever att skolan har ett helhetsgrepp kring sex och samlevnad. Skolinspektionen menar även att elever vill prata mer om ämnet samt att de önskar att de kunde fått undervisning i sex- och samlevnadsfrågor i tidigare årskurser. I många av skolorna de granskat inkluderas inte heller elevhälsan i arbetet med sex- och samlevnadsundervisningen (ibid.).

En doktorsavhandling som behandlar ungdomars syn på skolans sexualundervisning visade att ungdomarna vill ha mer kunskap om relationer, hur man inleder och behåller en relation samt hur man gör slut med en partner (Unis 2020). Ungdomarna ville även ha mer kunskap om att relationer kan se olika ut och att relationer även kan innehålla våld samt hur man identifierar en skadlig relation. Som nämnt i problemformuleringen berättade unga att det känns tryggt att söka hjälp hos skolsköterskan eller hos skolkuratören då de anser att professionerna har kunskap om relationer, men att ungdomarna också vill att andra vuxna ska vara pålästa om ungas relationer för att det ska kännas tryggt att prata om känsliga ämnen. Ungdomarna ansåg att dagens sexualundervisning inte är tillräcklig och att de inte får kunskap om bland annat samtycke och sexuellt våld samt att utbildningen oftast inte är åldersanpassad (ibid.).

Hösten 2022 införs en ny sexualundervisning som kommer att benämnas "Sexualitet, samtycke och relationer" (Skolverket 2021c). Uppdraget kommer att gälla för grundskolan, gymnasieskolan och för gymnasiesärskolan. Utbildningen ska breddas och enligt Skolverket fokusera på "elevernas hälsa och välbefinnande, stärka elevernas förmåga att göra medvetna och självständiga val, bidra till förståelse för egna och andras rättigheter, förmedla betydelsen av samtycke, omfatta kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck samt utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställning av relationer och sexualitet". Skolverket belyser även att den nya sexualundervisningen ska vara genomgående i hela utbildningen (ibid.).

2.4 Risker och konsekvenser

För att påvisa vilka konsekvenser som kan förekomma om det inte sker ett arbete med våld i ungas relationer väljer vi att ha med ett kort stycke om detta. Även om det inte är direkt kopplat till forskningsfrågorna, visar det på vikten av att arbeta med ämnet i skolan.

Det finns många negativa konsekvenser för den som utsätts för våld i en nära relation. Wiklund et al. (2010) intervjuade två tjejer som i tonåren levt i en våldsamt relation där de berättar att de fortfarande har svårt att prata och hantera det som hänt samt att den ena beskriver sin kropp som en brottsplats. Nästan dagligen upplever de konsekvenser såsom mardrömmar och traumatiska flashbacks och känner att medan deras kompisars liv fortsätter står deras still. Upplevelserna har även lett till att de bland annat har posttraumatiskt stressyndrom, låg självkänsla, ångestattacker, depression, ätstörningar, sömnsvårigheter och smärta (ibid.). En enkätbaserad studie visar liknande resultat och menar på att tjejer som har varit utsatta för våld i sin relation löper högre risk för posttraumatiskt stressyndrom och dissociation och att killar som har varit utsatta för våld i sin relation löper högre risk för ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom (Callahan, Tolman & Saunders 2003). Båda könen upplever mindre tillfredsställelse inför livet och ett sämre allmänt välmående (ibid.). Våldsutsatta tjejer är också i riskzon för annat såsom drogmissbruk, ätstörningar, depression, suicid och löper även högre risk för att utsättas för ytterligare våld i vuxenlivet som tenderar att eskalera ju äldre tjejerna blir (Sjödin et al. 2017; Kantor-Vivolo et al. 2016). Att leva i en våldsamt relation kan även ta upp mycket tid och därmed ta bort fokus från skolarbetet vilket riskerar att leda till sämre betyg och hög frånvaro hos ungdomen. De som lyckas komma ur en våldsamt relation kan se förbättringar i sina betyg, uppleva sig mer motiverade och slippa de fysiska och psykiska symptom som våldet medför (Protivnak & McRoberts 2011).

3 Teoretiska utgångspunkter

De teorier som används för att analysera resultatet av studien är Erving Goffmans teori om stigma och Nils Christies kriminologiska teori om "ideala offer". Beslutet togs efter att intervjuerna var genomförda då teorierna ansågs kunna förklara och ge olika perspektiv på det insamlade materialet. Båda teorierna behandlar rolltagande hos individer och kan appliceras på de stereotypa roller som hittas i en våldsamt relation. Teorierna ökar förståelsen för de ungas upplevelser och beteende vilket underlättar uppfattningen för hur kuratorn väljer och kan arbeta.

3.1 Goffman - Stigma

Goffmans teori skiljer på normala och avvikande egenskaper för att kategorisera personer med potentiella stigma (Goffman 1986). Han urskiljer tre grupper som han menar bär på stigma, varav den första gruppen bär på oönskade fysiska särdrag som ofta är svåra att dölja för omgivningen, den andra gruppen på oönskade karaktärsdrag som befläckar ens person, till exempel missbruk och våldsutövning och den tredje gruppen på tribala stigma som skapas av ursprung, religion och nationstillhörighet. Goffman delar även upp individens identitet i tre olika aspekter. Den första är den *sociala identiteten* som handlar om hur vi interagerar i relation till andra människor och hur dessa uppfattar oss, den aspekten skiljer på den *virtuella* som beskriver bilden andra har av oss och den *verkliga* som syftar till hur vi faktiskt är oberoende av vem vi interagerar med. Den andra aspekten av individens identitet är den *personliga* och syftar till de egenskaper som gör att vi skiljer oss från andra, här kan det finnas information om vår livsberättelse som vi döljer för nya gemenskaper. Den sista är *jag-identiteten* som berättar hur vi uppfattar oss själva och hur vi ser på vårt stigma, när det skapas ett hållrum mellan *jag-identiteten* och den *verkliga sociala identiteten* känner individen skam (ibid.).

Individer som bär på stigma kan antingen vara *misskrediterade* eller *misskreditabla* (Goffman 1986). Är individen medveten om att andra känner till dennes stigma, till exempel om den bär på ett avvikande fysiskt attribut, är individen *misskrediterad*, medan en individ som bär på ett stigma som inte är synligt och som håller det dolt för omgivningen är *misskreditabel*. En *misskreditabel* person blir *misskrediterad* om den självmant skulle berätta om sitt stigma eller om det skulle

avslöjas (ibid.). Ofta vill dessa personer inte att andra ska känna till eller märka stigmat och använder sig därför av olika verktyg för att missleda omgivningen. Individen kan försöka *passera* som en “normal” genom att dölja stigmat och inte låta andra veta om det, vilket är vanligt för de som är *misskreditabla*. Att uppfattas som “normal” medför många positiva konsekvenser, men kan även skapa känslor av skam för att man inte är ärlig med sitt stigma samt en rädsla för att bli påkommen. *Misskrediterade* individer använder sig oftare av *skylning* som innebär att de avleder uppmärksamhet från sitt stigma med hjälp av exempelvis humor, täckning eller genom att utbilda andra om avvikelser (ibid.).

Goffman (1986) belyser dock att inte alla människor dömer dessa individer, utan att det finns de som tillhör “de egna” och “de visa”. “De egna” är den grupp som bär på samma stigma och kan således relatera till de känslor av skam eller utanförskap som personen kan känna. “De visa” är den grupp som har kunskap om stigmat eller en inblick i den stigmatiserade gruppen och har därför en bättre förståelse.

3.2 Christie - “ideala offer”

Den kriminologiska teorin om “ideala offer” grundades av Nils Christie 1986 och diskuterar vilka egenskaper och förutsättningar som skapar ett “idealiskt offer”. Christie (2001) menar att ett “idealiskt offer” är en person som lättast får en legitim status som offer efter att personen blivit utsatt för ett brott. Personerna behöver inte vara de som faktiskt är i riskzon för att bli offer eller ofta blir utsatta för brott, utan de som samhället har konstruerat som de legitima offren. För att en person ska ha störst chans att bli legitimerat som ett “idealiskt offer” menar Christie att så många som möjligt av följande sex punkter ska vara uppfyllda:

1. Offret är svagt.
2. Offret ägnar sig åt en respektabel syssla.
3. Offret befinner sig på en plats som är klanderfri.
4. Gärningsmannen är stor och ond.
5. Gärningsmannen är okänd för offret och de har ingen personlig relation till varandra.
6. Offret är tillräckligt stark och mäktig för att kunna hävda sin status som offer, alternativt att motståndet inte hörs. Dock får offret inte vara så stark att den uppfattas som ett hot.

Det "idealiska offret" är beroende av den "idealiska gärningsmannen" och tvärtom, de kan inte existera utan varandra (Christie 2001). En gärningsman som också går att betrakta som ett offer är således en dålig gärningsman, till exempel en kille som slår en tjej men som själv blir slagen hemma av sina föräldrar. På samma sätt är ett offer som också är en gärningsman ett dåligt offer och kan inte betraktas som "idealiskt". Den "idealiska gärningsmannen" ska helst vara så omänsklig som möjligt och stå långt bort i relation till offret, dock är detta sällan förekommande. Christie menar också att en person som uppnår en legitim offerstatus som ett "idealiskt offer" kanske inte har gjort det i alla tider utan att konstruktionen av vem som är ett "idealiskt offer" ändras över tid, till exempel har psykiskt sjuka inte haft samma offerstatus förr i tiden som de har idag. Ibland behövs det kunskap om en brottsituation för att ett offer ska inse sin roll och därmed kunna hävda sin status och bli av med känslor som skuld och skam (ibid.).

Christie (1986) beskriver det "idealiska offret" som kvinna och den "idealiska gärningsmannen" som man och ger sin syn på dessa roller i våld i nära relationer. Han menar att våldsutsatta fruar inte har betraktats som "ideala offer" då de själva frivilligt ingått i äktenskap med sin man och lever inte heller upp till tillräckligt av de punkter som man bör för att ses som ett "idealiskt offer". Den mansdominerade världen har även bidragit till att mannens version har framstått som sanning och det har inte legat i männens intressen att se eller förstå dessa kvinnor som offer. Dock menar Christie att den synen förändras i takt med att kvinnor och män blir mer jämställda och kvinnor skapar sig mer makt, både ekonomiskt och politiskt, vilket gör att det är lättare för kvinnor att lämna sina män och hävda sin offerstatus. Men i och med att kvinnor har större möjlighet att stå upp för sina rättigheter inträffar nya ifrågasättanden av henne som "idealiskt offer". Då kan det ifrågasättas varför hon inte lämnar den våldsamma relationen direkt om hon har tillräckligt med makt? Kvinnan är alltså tillräckligt mäktig för att vara i stånd att hävda sin status som offer, dock blir hon mindre trovärdig som "idealiskt offer" när hon uppfattas som *för* stark, då det "idealiska offret" ska vara svagt (ibid.).

4 Metod

Metodavsnittet täcker en beskrivning av den valda kvalitativa metoden, urvalet vilket består av åtta skolkuratorer verksamma på gymnasieskolor, hur vi har bearbetat transkriberingarna, vilka koder och teman som använts samt en reflektion om de forskningsetiska överväganden som tagits och vår förståelse.

4.1 Metodiska överväganden

I genomförandet av studien har vi använt oss av en kvalitativ forskningsmetod baserad på semistrukturerade intervjuer och valde att utgå från denna metod då vi intresserade oss för att studera kuratorernas egna utsagor och upplevelser av sina arbeten. Genom den kvalitativa metoden kunde vi således fånga fler nyanser och kuratorernas värderingar på ett vis som inte hade varit lika enkelt med en kvantitativ forskningsmetod (Ahrne & Svensson 2015). Lind (2019) menar att genom att använda en kvalitativ metod skapar man sig ett flerdimensionellt underlag av till exempel kuratorernas egna upplevelser, det vill säga de subjektivt upplevda dimensionerna. Detta underlag ville vi sedan tolka utan att utgå från en hypotes eller teori, vår studie är således induktiv vilket innebär att vi bearbetade materialet efter hand och diskuterade och analyserade det utifrån passande teorier (ibid.).

Studien baseras på semistrukturerade intervjuer som varade i 60 minuter med åtta verksamma skolkuratorer och genomfördes med hjälp av en intervjuguide/checklista (se bilaga 1) med frågor som studien ämnar beröra. Checklistan användes tillsammans med intervjuguiden för att försäkra oss om att vi inte missade något viktigt ämnesområde. Även om vi använde oss av en intervjuguide/checklista fanns det en stor frihet för den intervjuade att utforma egna svar. På grund av det behövde inte alla frågor i intervjuguiden/checklistan ställas och andra frågor kunde läggas till, frågorna behövde inte heller komma i samma ordning som intervjuguiden/checklistan föreslog utan det handlade om att beröra ämnesområdena med så lite styrning som möjligt (Bryman 2018).

Nackdelar med att använda en kvalitativ forskningsmetod är att forskarna själva tolkar materialet och det kan därmed vara svårt att hålla sig opartisk. Även om studien inte utgick från en hypotes fanns det ändå en risk för att vi tolkade resultaten till fördel för studiens analys. Bryman (2018) tar även upp att ett problem med intervjustudier är

att forskarna får ta del av den intervjuades utsaga om fenomenet och inte vad personen faktiskt gör. För att kunna bekräfta att det som den intervjuade säger är sant hade intervjuerna behövt kompletteras med observationsstudier. Det kan uppfattas som en risk att vi inte skulle urskilja vad kuratorerna faktiskt gör i sitt arbete med våld i ungas relationer, utan istället vad de vill eller tycker sig borde göra och för att motverka det bad vi kuratorerna att berätta om och ge exempel på riktiga situationer och tillvägagångssätt som de använder i sitt arbete.

Studiens resultat kan inte tolkas till en större population och är svåra att generalisera till en annan grupp än den studerade eftersom vi enbart baserade våra resultat på åtta stycken intervjuer, alltså en för liten population. Ifall vi hade ämnat uppnå ett mer generaliserbart resultat hade vi behövt komplettera studien med ytterligare resultat från fler intervjupersoner (Bryman 2018).

4.2 Metodens tillförlitlighet

Begreppen validitet och reliabilitet används för att mäta tillförlitlighet av en metod, dock tillhör dessa huvudsakligen den kvantitativa forskningen (Bryman 2018). Inom den kvalitativa forskningen har det diskuterats om dessa begrepp kan anpassas till kvalitativa metoder (ibid.). Lind (2019) presenterar tre begrepp som lämpar sig bättre att använda inom den kvalitativa forskningen för att mäta studiens tillförlitlighet: *autenticitet*, *pålitlighet* och *träffsäkerhet*. Det är dessa begrepp som används när metodens tillförlitlighet diskuteras då de ger oss en mer korrekt mätning för en kvalitativ metod.

Autenticitet innebär att data ska återges på rätt sätt och det görs genom att hänvisa till direkta citat i avsnittet "Resultat och analys", på så sätt kan vi försäkra läsaren om att resultaten inte har omtolkats (Lind 2019). *Pålitlighet* syftar till att vår studie är genomförd på ett konsekvent sätt och att utomstående har förståelse för vår metod vilket uppnås genom att vår metodbeskrivning är noggrann. Metodbeskrivningen gör att läsaren får förståelse för studien och har möjlighet att genomföra studien på nytt, material såsom intervjuguide/checklista bifogas även för att förenkla framtida studier på liknande tema samt för att visa transparens. Begreppet *träffsäkerhet* innebär att vi studerar det som ämnas att studera, alltså att vår studie är upplagd för att kunna besvara forskningsfrågorna. För att försäkra oss om detta har vi noggrant gått igenom den tidigare forskning som finns på ämnet för att göra oss förstådda på forskningsläget samt

på vad vi ämnar tillföra. Vi har även behövt göra ändringar i forskningsfrågorna efter att studiens resultat har analyserat för att vi på bästa sätt ska få möjlighet att besvara dem (ibid.).

4.3 Urval

4.3.1 Avgränsningar

Det har gjorts avgränsningar i urvalet då vi enbart undersökte skolkuratorer som är verksamma på gymnasieskolor. Behovet av avgränsningen berodde dels på arbetets tidsbegränsning men också på att vi förmodar att det är fler elever som befinner sig i eller har befunnit sig i en parrelation i gymnasieåldern än i grundskoleåldern. Även om gymnasieskolan inte är obligatorisk går 360 000 ungdomar i gymnasiet (Skolverket 2021a) och skolkuratorer har således möjlighet att komma i kontakt med många av Sveriges unga. Då det finns ett stort antal gymnasieskolor i södra Sverige valde vi att enbart kontakta skolkuratorer som arbetar på kommunala gymnasieskolor.

4.3.2 Urval

Respondenterna kontaktades genom ett målstyrt urval då vi behövde utse urvalet strategiskt för att kunna besvara forskningsfrågorna (Bryman 2018). Därav skickade vi ut förfrågan om deltagande samt ett informationsblad (se bilaga 2) om studien via mailadresser till skolkuratorer som vi hittade genom kommunernas hemsidor. Till en början skickades förfrågningar enbart till Malmös och Lunds kommun men på grund av låg svarsfrekvens skickades förfrågningar även ut till skolkuratorer verksamma på gymnasieskolor i de större städerna i Halland, Blekinge och Småland. Vid eftertanke tror vi att många uteblivna svar berodde på att mailen skickades ut under påsklovsveckan och därmed inte nådde alla skolkuratorer i Malmö och Lund. Vi valde att utföra åtta intervjuer då vi ansåg att det innebar en rimlig arbetsbörda inom den tidsramen vi arbetade utifrån. Sju av respondenterna var socionomer och en socialpedagog, respondenterna hade också olika lång arbetserfarenhet, skiljde sig i könstillhörighet och var verksamma i olika delar av landet med varierande antal elever på skolan. Vi hade ett stort bortfall i förhållande till de tillfrågade och bortfallet berodde dels på uteblivna svar, att de inte hade tid att ställa upp samt att två av de tillfrågade sa att de inte hade någon erfarenhet av problemet. Den första genomförda intervjun

betraktades som en pilotintervju där intervjuguiden/checklistan testades men då inte många ändringar gjordes användes även denna i studien. Vi fick även tillåtelse från samtliga respondenter att ställa frågor via mail i efterhand vid behov, det behovet uppstod dock aldrig.

4.3.3 Urvalets begränsningar

Det blev tydligt under intervjuernas gång att de skolkuratorer som valde att ställa upp i studien hade ett eget intresse för våld i ungas relationer. Det var en misstanke vi hade från början och som sedan bekräftades. Att kuratorerna själva har ett intresse kan påverka hur de arbetar med frågan, därmed kan vi inte uttala oss om hur andra skolkuratorer utan detta intresse skulle besvara forskningsfrågorna, vi kan alltså inte uttala oss om några allmänt gällande mönster om hur skolkuratorer ser på sin kunskap och sitt arbete med våld i ungas relationer.

4.4 Datainsamling

Efter att vi mailat informationsblad och förfrågan om deltagande samt fått svar från åtta skolkuratorer bokade vi in möten som genomfördes via Zoom eller Teams. Cirka tre dagar innan intervjun skulle ske delade vi en länk till mötet via mail samt en samtyckesblankett (se bilaga 3) för respondenterna att läsa igenom innan intervjun. Samtycket gavs sedan muntligt och spelades in i början av intervjuerna.

Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer som utgick från följande teman: respondentens professionella bakgrund och generella frågor om arbetet, hur skolans och kurators arbete ser ut med våld i ungas relationer, potentiell utveckling av skolans arbete med ungas relationer samt frågor om ansvar, handlingsutrymme, kunskap och genus. Intervjuerna höll sig alltså till utvalda teman men gav möjlighet för respondenterna att själva reflektera och anpassa sina svar samt möjlighet för oss att anpassa frågorna efter respondenten om det passade. Våra teman eftersökte svar om hur deras faktiska arbete såg ut, både förebyggande och åtgärdande med våld i ungas relationer. Vi efterfrågade även deras syn på sin egen kunskap på ämnet samt vilka utvecklingsmöjligheter de ser, både för sitt och skolans arbete i stort. Vi ställde även frågor om genus och könsnormer för att undersöka kuratorernas uppfattning om vem som söker hjälp och vem som kan utsättas eller utsätter sin partner för våld.

Intervjuguiden/checklistans teman var breda då vi inte visste vad skolkuratorerna skulle välja att berätta om och lägga vikt på.

På grund av pandemin var vi tvungna att utföra intervjuerna digitalt, vilket har både för- och nackdelar. Det digitala mötet gjorde det möjligt för oss att skicka ut förfrågan till skolkuratorer som vi inte annars hade haft möjlighet att besöka fysiskt på grund av långa geografiska avstånd vilket gynnade oss ekonomiskt då vi inte behövde betala för resekostnader (Bryman 2018). Samtidigt som det finns positiva aspekter finns det även negativa aspekter med digitala intervjuer. Exempelvis gjorde tekniska strul det ibland svårt att höra vad intervjupersonen sa när vi transkriberade, men lyckligtvis inträffade det inga stora tekniska svårigheter som försvårade intervjuerna i stort. Intervjuer som genomförs över telefon missar även intervjupersonens kroppsspråk och minspel, men eftersom vi genomförde våra intervjuer över Zoom eller Teams försvann denna möjliga negativa effekt. Även om intervjuerna genomfördes digitalt utfördes de i ostörda rum med få distraktionsmoment (ibid.).

Vi delade upp arbetet lika och höll i hälften av intervjuerna var. När den ena utförde intervjun antecknade den andra ner följdfrågor och spår som var möjliga att gå vidare med, sedan transkriberade vi hälften av intervjuerna var och arbetsbördan blev således jämn.

4.5 Bearbetning och analys

Samtliga intervjuer genomfördes under en tvåveckorsperiod och parallellt transkriberades de intervjuer som var avklarade. Vi antecknade ner allt tal ordagrant men utelämnade läten, osammanhängande ord, onödiga utfyllnadsord och prat som inte höll sig till studiens ämne. Citaten i avsnittet “Resultat och Analys” har varsamt redigerats för att underlätta läsningen (Bryman 2018).

Bearbetningen av materialet utgick från Charmaz synsätt på grundad teori (Bryman 2018). Vi började med att läsa de färdiga transkriberingarna och skrev spontana anteckningar i marginalen, vilket kallas för initial kodning och innebar att vi var detaljerade och hade många olika koder samt flera för varje stycke. Efter den initiala kodningen utförde vi en fokuserad kodning som innebar att vi skapade kategorier av de vanligaste koderna och de som kunde ge oss mest intressant information (ibid.). Kategorierna som vi slutligen landade på var: sexualundervisning, förebyggande arbete, kunskap, uppmärksamma, relation till eleven, externa aktörer och samarbeten,

utveckling och framtid, ansvar, motstånd och kön och normer. Vissa av de initiala koderna försvann naturligt i den fokuserade kodningen då vi hade mycket material från transkriberingarna och behövde fokusera på det materialet som skapade bäst representation för det vi samlat in (Rennstam & Wästerfors 2015). Slutligen gjorde vi en teoretisk kodning där vi förde ihop den initiala och den fokuserade kodningen för att materialet skulle kunna förstås utifrån våra valda teorier, Christies om “ideala offer” och Goffmans teori om stigma. I vår teoretiska kodning fick vi fram följande teman: kuratorernas kunskap, kuratorernas förebyggande arbete, omedvetenhet, stigma, uppmärksamma elever och bibehålla relation till eleven och det är dessa teman som sedan analyseras utifrån teori och kunskapsläge (ibid.).

I bearbetningen har vi samarbetat och tillsammans läst materialet, bearbetat våra koder och kommit fram till våra analytiska slutsatser, arbetsbördan har således varit jämnt fördelad.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Vi tillämpade de forskningsetiska principerna i genomförandet av vår studie och dessa principer var informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet samt individskyddskravet (Vetenskapsrådet 2002).

För att studien skulle ske enligt informationskravet mailades ett informationsblad om studien i samband med förfrågan till kuratorerna för att de skulle kunna ta ställning till ett deltagande. I informationsbladet berättade vi om studiens syfte, genomförandet, förklarade hur vi arbetar utifrån de forskningsetiska principerna och att de när som helst kan dra tillbaka sitt deltagande utan vidare förklaring. Informationsbladet skickades ut två veckor innan de planerade intervjuerna för att deltagarna skulle få god tid på sig att läsa igenom och ta ställning till ett deltagande. Tre dagar innan intervjun skulle ske digitalt mailade vi ut en samtyckesblankett som intervjupersonen sedan fick delge muntligt under intervjun, vilket gjordes i enlighet med samtyckeskravet. Deltagarna blev vid intervjutillfället återigen informerade om att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande och att det var okej att inte vilja besvara frågor utan motivering (ibid.).

Intervjuerna spelades in med hjälp av mobiltelefoner, vi använde inspelningsfunktionen på två telefoner ifall att det skulle uppstå problem med den ena då vi inte ville riskera att förlora vårt material. Efter inspelningen transkriberades materialet och

eftersom vi tillämpade konfidentialitetskravet raderades inspelningarna när den anonyma transkriberingen var klara (Vetenskapsrådet 2002). Materialet förvarades på en USB-sticka oåtkomlig för obehöriga och materialet redovisas enbart för studiekamrater samt examinator och finns sedan åtkomligt på Lunds universitets databas. Insamlat material kommer inte heller att användas i annat syfte än studiens ändamål, enligt nyttjandekravet. Efter avslutad studie kommer material som samtyckesblankett, transkribering och andra uppgifter att förstöras (ibid.).

Studiens intervjuer använde sig inte av privata frågor och gav inte heller upphov till obehag för deltagarna och när vi värnar om deltagarnas säkerhet och välmående tillämpade vi individskyddskravet (Bryman 2018; Vetenskapsrådet 2002).

4.7 Förförståelse

En av författarna har erfarenhet av att arbeta på RFSU som skolinformatör. Arbetet går ut på att utbilda unga i högstadiet och gymnasiet i samtycke, relationer och sex. Genom dessa erfarenheter skapades en nyfikenhet på ämnet om våld i ungas relationer då det var vanligt med frågor om detta. Vi anser inte att det påverkar vårt arbete eller objektivitet i studien då författaren inte har någon kunskap om hur skolkuratorer arbetar och vilken kunskap de besitter. Den andra författaren hade ingen större förförståelse för ämnet.

5 Resultat och Analys

I följande avsnitt kommer resultaten från de semistrukturerade intervjuerna att presenteras och analyseras i förhållande till tidigare forskning och de valda teorierna. Intervjupersonerna kommer att benämnas som IP och tilldelas varsin siffra från 1–8, exempelvis: IP1. Inledningsvis presenteras skolkuratorernas upplevelser och reflektioner av sina egna kunskaper och sedan beskrivs deras hur de förmedlar kunskapen i förebyggande arbete på gruppnivå samt deras enskilda arbete på individnivå.

5.1 Kuratorernas kunskap

För att ta reda på hur skolkuratorerna reflekterar om sin egen kunskap fick de frågan om de anser att de har tillräckligt med kunskap om våld i ungas relationer. Tre av skolkuratorerna upplevde att de hade tillräckligt med kunskap, två upplevde att de inte hade tillräckligt och tre beskrev att kunskap är något som ständigt behöver förnyas. Unis (2020) visar, som tidigare nämnt (se s.13), att för att elever ska känna sig trygga att prata med vuxna om dessa ämnen behöver de vuxna vara pålästa, unga känner sig även trygga med att söka hjälp hos just skolkuratorer och skolsköterskor då de anser att dessa yrkesgrupper har kunskap om relationer. Det är således en fördel om skolkuratorerna upplever sig ha tillräckligt med kunskap om relationer. Intervjuperson 7 berättade för oss vilken hens viktigaste kunskap är:

Min viktigaste kunskap är att, ja men att våga ställa frågor även om den jag pratar med säger att allt är bra. - IP7

Tre skolkuratorer menade att kunskap är något som hela tiden behöver uppdateras och att det är skolkuratorns ansvar att upprätthålla sin kompetens genom att bland annat gå på utbildningar:

Jag tänker såhär när det gäller det mesta, att det är saker som man ska hålla, det är som kondition, en färskvara, det dyker upp nya kunskaper hela tiden, ofta är det väl så att när det dyker upp ett ärende där man känner sig lite lost, då börjar man kika igen och ifrågasätta vad man kan och vad man borde kunna, det handlar mer om det, det är situationsbundet skulle jag nog säga som man inhämtar kunskapen. - IP2

Protivnak & McRoberts (2011) nämner att en viktig faktor för att förhindra våld är att utbilda sig själv och inhämta kunskap om problemet, eftersom det skapar möjligheter att vägleda elever. Det är det som intervjuperson 2 också nämnde i sitt citat, att när hen insåg sina begränsningar krävs det att hen uppsöker mer kunskap. De två sista skolkuratorerna svarade att de inte upplever att de har tillräckligt med kunskap om våld i ungas relationer, vilket liknar resultaten från Lundberg & Bergmarks (2021) studie som visade att det är vanligt att socialarbetare kommer i kontakt med våld i nära relationer men att många upplever att de saknar tillräckligt med kunskap. Intervjuperson 5 var en av de som upplevde att hen inte har tillräckligt med kunskap om våld i ungas relationer, dock visade hen en medvetenhet om bredden av våldet genom att säga "det kan vara välfungerande elever som ändå har hamnat i den här situationen" och "det kan vara elever som vi inte ens har tagit upp i elevhälsan". Intervjuperson 5 reflekterade över att alla offer inte är "idealiska offer", då hen sa att även välfungerande elever kan bli utsatta för våld (Christie 2001). Intervjuperson 5 visade även på förståelse för att elevhälsan behöver utmana sina egna föreställningar om vilka elever som behöver stöd och att våldsutsatta elever eller våldsutövare inte behöver vara de som elevhälsan har under uppsikt. Dock kan välfungerande elever även tolkas som "ideala offer" utifrån Christies teori då de befinner sig på en klanderfri plats (skolan) och ägnar sig åt en respektabel syssla (skolarbete), till skillnad från exempelvis en skolkande elev som inte ägnar sig åt respektabla sysslor. För att skolkuratorerna inte ska fastna i normativa föreställningar om offer och förövare behöver de ha kunskap om våldets utbredhet och dess former för att få möjlighet att uppmärksamma det. Det kan bland annat ske genom att de inser att en utsatt person inte behöver vara ett "idealiskt offer" för att faktiskt vara ett offer, vilket även gäller för "ideala gärningsmän". Elever som behöver uppmärksammas är inte nödvändigtvis kända för elevhälsan samtidigt som exempelvis hög frånvaro och försämrade betyg kan vara en indikator på psykisk ohälsa och våldsutsatthet. Intervjuperson 2 gick in på frånvaron som ett arbetsredskap:

Det vi mäter är ju främst frånvaron och hur man ligger till i kurserna, så ser inte det bra ut är det klart att vi närmar oss den här personen för att se vad vi kan hjälpa till med. Så det är vårt främsta arbetsredskap kan man säga och det är kanske vår främsta uppgift också att fånga upp och identifiera när något inte fungerar. - IP2

Intervjuperson 2 belyste frånvaron som en viktig indikation på att en elev behöver stöd och visade också på kunskap och förståelse inför att sämre studieresultat och frånvaro kan vara tecken som bör utredas. Protivnak och McRoberts (2011) har sett samband mellan dessa faktorer och våldsutsatthet. Att vara medveten om att det finns fler olika anledningar, bland annat destruktiva relationer, som kan leda till hög frånvaro och försämrade betyg är av stor vikt i elevhälsans arbete.

Resultatet visade alltså att upplevelsen av tillräckligt med kunskap varierade hos skolkuratorerna. Även om inte alla intervjupersoner upplevde att de hade tillräckligt med kunskap, kunde de reflektera över när de behöver vidareutbilda sig och vilka andra indikatorer som kan tyda på att en elev mår dåligt, vilket kan komplettera den upplevda bristande kunskapen på just ämnet våld i ungas relationer. Intervjuperson 5 visade även förståelse för utbreddheten av problemet och att det finns offer och förövare som inte lever upp till de kriterier som Christes "ideala offer" nämner, vilket vi också tolkar som en kunskap.

5.2 Förmedla kunskap

Sex av åtta skolkuratorer arbetade aktivt förebyggande med våld i ungas relationer för att förmedla sin kunskap på ämnet till eleverna på skolan. De förebyggande insatserna varierar, IP1, IP2, IP3 och IP6 pratar med hela klasser, antingen som strukturerade sexualundervisningar eller som informella samtal. IP5 och IP7 lämnar visitkort från kvinnofridslinjen eller med kuratorns kontaktuppgifter och sätter upp affischer och information på skolans monitorer från exempelvis ungarelationer.se¹. IP5 och IP7 anordnar även samtalsgrupper med elever där de bland annat diskuterar relationsrelaterade ämnen. IP1, IP3, IP5 och IP7 tar in externa föreläsare från föreningar som Unizon och RFSU eller använder externt material från exempelvis Machofabriken. IP4 och IP8 uppgav att de inte arbetar aktivt förebyggande för att motverka våld i ungas relationer. Intervjuperson 7 berättade om de externa insatser som de tar in på skolan:

---

¹ Ungarelationer.se är en hemsida som tar upp våld i ungas relationer och erbjuder en stödchatt för utsatta, förövare och vänner till offer. [www.ungarelationer.se]

Vi har haft olika temaföreläsare, till exempel har vi haft några föreläsare från RFSU som har fått jättefin respons från elever som tycker att det va bra och det inrymde så mycket, bland annat våld. Vi har haft temaföreläsare, en lagman som kom hit och pratade om juridiska aspekter av samliv, vad det innebär att bli vuxen rent juridiskt, så det har varit en ingång, vi har haft föreläsningar med Olga från Unizon, känner ni till? det handlar mycket om porr och hur det påverkar oss. - IP7

Intervjuperson 7 beskrev arbetet med att förebygga våld i ungas relationer genom att ta in externa experter som tar upp olika ämnen. Samma intervjuperson berättade även att skolkuratorerna informerar om exempelvis ungarrelationer.se på monitorer i skolan och sätter upp affischer i den mån det är möjligt. När elevhälsoteamet anordnar föreläsningar och sätter upp information i skolan blir eleverna varse om att det existerar ett elevhälsoteam, vilket Bushby och Frenning (2015) har visat är viktigt då många elever inte vet om vilka som ingår i elevhälsoteamet i skolan och därav inte vet vad de ska vända sig när de behöver uppsöka stöd. Protivnak och McRoberts (2011) menar att ett förebyggande arbete där skolan förmedlar kunskap till elever om våld i ungas relationer är viktigt då man når ut till både potentiella offer och potentiella förövare. Gottzén & Korkmaz (2013) säger även att unga kan ha svårt att identifiera sig i rollerna som en stereotyp våldsutsatt eller våldsutövare. Genom att bidra med material och kunskap till elever om vad som identifierar en våldsam relation blir det enklare för offer och förövare att inse sina roller och därmed kunna hävda sin status (Christie 2001). Intervjuperson 5 beskrev att hen anordnar samtalsgrupper med elever i årskurs ett på gymnasiet för att diskutera olika ämnen, däribland relationer och når således ut till alla elever:

Sen jobbar vi med, i vårt förebyggande arbete, att vi skolkuratorer har gruppamtal och tanken är ju i ettan, och då har vi startat efter höstlovet i november någon gång och där har vi det lite tvådelat, att vi lyfter lite hur det är skolan hur det var att börja på vår skola, klassen och hur man ser på varandra. Men sen har vi även då vissa frågor som de kan ta, men kommer de inte upp som handlar lite om sex- och samlevnad, så tar jag upp de, och det är lite hur man är i en relation, vad en relation innebär och ja, så de här frågorna kommer in lite där. - IP5

Samtalsgrupperna som intervjuperson 5 beskrev sker för alla elever i årskurs ett och handlar dels om skolrelaterade frågor, men också frågor om relationer och sex- och samlevnad. Genom att utbilda unga om hälsosamma relationer finns det en möjlighet att

forma ungdomarna då de befinner sig i en formativ socialiseringsprocess (Sjödén et al. 2017). Foshee (2005) har studerat interventionsprogrammet Safe Dates som också har visat att genom att förmedla kunskap till elever om hur en hälsosam relation bör vara och vad som är våld i en relation har det minskat våld i ungas relationer. Ett sätt för skolkuratorerna att förmedla sin kunskap är även via sexualundervisningen på skolan. Skolinspektionen (2018) visar i sin granskning att det är ofta som elevhälsan inte är involverad i sexualundervisningen, men av våra intervjupersoner uppgav fem att de själva eller elevhälsan är involverade medan resterande tre ansåg att ansvaret ligger på lärarna. Enligt Skolinspektionens granskning är det många lärare som känner sig osäkra på att själva undervisa i sexualkunskap, bland annat på grund av att lärarna upplever att skolan inte arbetar med det utifrån ett helhetsperspektiv (Skolinspektionen 2018). Fyra intervjupersoner uppgav ett engagemang kring sexualundervisningen och fem intervjupersoner belyste att det är ostrukturerat när ingen lärare är ansvarig och att elevhälsan inte har någon naturlig roll i undervisningen. Vi frågade intervjupersonerna om hur de vill att sexualundervisningen ska se ut och intervjuperson 2 svarade:

Min dröm är att man får in en sexualundervisning i ganska många kurser, men att vi i elevhälsan konsulterar och hjälper lärarna att styra upp det så det blir en naturlig del av undervisningen, jag är helt övertygad om att det är det bästa sättet. - IP2

Att ha ett välfungerande samarbete mellan lärare och elevhälsan när det gäller sexualundervisningen tror intervjuperson 2 är det bästa arbetssättet samt att hen tycker att det borde bli en naturlig del i läroplanen, vilket även fyra andra av de tillfrågade instämmer med. Hösten 2022 implementeras den nya sexualundervisningen vid namn "Sexualitet, samtycke och relationer" och sex av de tillfrågade skolkuratorerna hade förhoppningar men inga realistiska förväntningar inför ändringen:

Nä men jag tänker ju att det är jättebra, fantastiskt och jag hoppas att det kommer att innebära ett lyft, jag har tyvärr inte så stora realistiska tankar att det kommer innebära något stort men det kanske kan vara ett bra sätt att prioritera, alltså att man inom skolan tänker att nu är detta något som vi behöver implementera och hur ska vi göra det? hur kan vi samarbeta? så jag tänker att det kan va en lite så wake up call och i takt med att vi får ut mer nyexaminerade lärare som har en annan syn som har en annan ja, en annan och mer utbildning så tänker jag att det förhoppningsvis kommer att bli bättre och bättre. - IP8

Intervjuperson 8 svarade att trots att hen inte har stora realistiska förväntningar har hen en förhoppning om att det kan innebära att skolan väljer att prioritera sexualundervisningen på ett annat sätt, hen hoppades även på att få in nyexaminerade lärare vars utbildning rymmer mer sexualkunskap. Även intervjuperson 5 såg fram emot att få ut nya lärare som förhoppningsvis känner sig mer bekväma i frågorna och intervjuperson 2 misstänkte att de på skolan kommer att behöva organisera sig bättre kring sexualundervisningen efter att det nya lagkravet träder i kraft. Sexualundervisningen kan ses som en del av det förebyggande arbetet som skolan gör för att motverka våld i ungas relationer, till exempel genom att diskutera samtycke och relationer med eleverna. Unis (2020) har redovisat ungdomars syn på sexualundervisningen i sin doktorsavhandling och visar att ungdomarna vill ha mer kunskap om olika typer av relationer samt relationsvåld och hur en identifierar en skadlig relation, då de anser att dagens sexualundervisning inte är tillräcklig. Skolverket (2021c) belyser att den nya sexualundervisningen kommer att vara genomgående i hela utbildningen och bland annat fokusera på att stärka eleverna i sin egen förmåga att ta beslut och göra val samt att öka förståelsen för sina egna och andras rättigheter inom exempelvis relationer.

I detta avsnitt visar resultatet att sex av åtta intervjupersonerna arbetar på olika sätt för att förmedla kunskap om våld i ungas relationer till elever. Det gör de bland annat genom att informera hela skolan genom att sätta upp information, genom att samtala med grupper av elever, använder sig av externa föreläsare samt är en del av sexualundervisningen. Dessa insatser kan ha en inverkan på elever då kunskapen kan göra det enklare för elever att identifiera en våldsam relation samt inse sina potentiella roller som offer och förövare.

5.3 Kuratorernas arbete med den enskilde eleven

5.3.1 Omedvetenhet, skam och stigma

För att skolkuratorerna ska kunna fånga upp elever som befinner sig i en våldsam relation behöver de ha förståelse för och kunskap om att elever kan vara omedvetna om sina roller och eventuellt känna skam. Fem skolkuratorer uppgav att de tror att det finns en stor omedvetenhet hos både unga offer och förövare som befinner sig i en våldsam relation. Studier visar att det är få unga offer som polisanmäler våld, ofta för att de inte

är medvetna om sin utsatthet vilket antingen kan bero på att de inte ser sig själva som ett stereotypiskt offer eller för att de inte ser situationen som allvarlig (BRÅ 2018; Hellevik & Överlien 2016; Kantor-Vivolo et al. 2016). Vi frågade skolkuratorerna om de varit i kontakt med enstaka eller flera elever som befunnit sig i en våldsam kärleksrelation, vilket sju av åtta kuratorer hade och intervjuperson 3 berättade:

Det är enstaka tyvärr, jag är ganska säker på att mörkertalet är stort, jag tror att det är väldigt skamfyllt just att som ung människa, jag vet inte, det går lite utanför den bilden man har av vad som är en våldsrelation. - IP3

Intervjuperson 3 belyste att hen tror att mörkertalet är stort på grund av skammen som eleverna kan känna över att deras relation inte lever upp till den normativa bilden samhället har av en kärleksrelation. Fem av åtta andra intervjupersoner bekräftade den bilden och menade att de inte tror att de når alla utsatta elever på grund av att det finns mycket skam inblandat. Offer och förövare i en ung relation är ofta jämnåriga, kända för varandra och har en relation som bygger på frivillighet vilket inte kännetecknar Christies (2001) bild av "ideala offer" och "ideala gärningsmän". Genom att de frivilligt ingått i relationen gör det inte heller relationen till en *klanderfri plats* vilket är ett av kriterierna för att betraktas som ett "idealiskt offer". Christie menar att offerrollen och förövarrollen är svåridentifierade när det gäller våld i nära relationer och vi menar också att det gäller i synnerhet för våld i ungas relationer. Våld i ungas nära relationer är likt vuxnas i många avseenden, dock är förövaren i dessa fall en ung person vilket går ännu längre bort från normen då vi inte ser unga personer som stora och onda på samma sätt som man kan se vuxna, därav blir det svårare att identifiera en ung gärningsman. Intervjuperson 2 beskrev en omedvetenhet hos unga förövare vilket även tre andra skolkuratorer nämnde i intervjuerna:

Sen har jag aldrig varit med om att någon varit tydlig med att den är en förövare, det är mer någonting man kan läsa mellan raderna hur man är och hur man behandlar andra osv. - IP2

Förövare är inte tydliga med sin roll menade intervjuperson 2 utan det är något som hen själv får läsa av genom elevens berättande, vilken enligt Christie (2001) kan bero på att personen inte ser sig själv som en "idealisk gärningsman", men enligt Goffman (1986) även kan bero på att personen försöker dölja sitt stigma. Att vara våldsutsatt eller våldsutövare ses som ett befläckt och oönskat karaktärsdrag som inte är synligt utåt.

Goffman hade sagt att om personen inser sin roll som förövare inser den även sitt stigma gentemot omgivningen och bör därför försöka *passera* som “normal” genom att dölja stigma, men när kuratorn förstår att personen i fråga är en förövare har den inte lyckats *passera* och går därmed från *misskreditabel* till *misskrediterad*.

Våldet som pågår i nära relationer behöver inte enbart riktas från en person till en annan, utan båda i en parrelation kan agera offer och förövare och som Christie (2001) har skrivit är man inte ett “idealiskt offer” om man också kan agera gärningsman och tvärtom. Intervjuperson 1 beskrev till exempel en situation där en elev inledningsvis berättar om verbala kränkningar som hennes partner utsatt henne för, men senare kommer det fram att hon själv agerat likadant:

Ett samtal jag hade där det hade blivit en konflikt mellan den personen var tillsammans med och så berättade då hon vad partnern hade sagt och så pratade vi om vad som hände innan dess och då hade hon också sagt och skrivit, visade ett sms som inte var så trevligt. - IP1

Här har eleven inlett med att beskriva sig själv som ett offer när det sedan framkommer att hon även agerat som förövare och blir därav inte trovärdig som “idealiskt offer” (Christie 2001). I det här samtalet uppfattade inte eleven att hon själv hade agerat som förövare i sin relation, utan såg sig enbart som ett offer. En förövare behöver inte heller enbart bära på förövaregenskaper utan visar även ofta fina sidor i relationen, vilket kan skapa förvirring för partnern menade intervjuperson 1:

Det tänker jag är typiskt tyvärr när det gäller våld i nära relationer att det inte bara är någon som slår hela tiden eller hotar, utan ibland kan det vara fint och romantiskt, man är snälla mot varandra, och då en ambivalens ser jag ofta hos elever. – IP1

Utifrån Christie (2001) tolkar vi att när en förövare inte enbart bär på förövaregenskaper, utan också visar kärlek och ömhet, kan det skapa en förvirring hos offret som då inte inser sin egen roll som offer eller partnerns roll som förövare. Det kan innebära att det blir svårt att söka hjälp, men också att överhuvudtaget inse att man lever i en våldsam relation. Intervjuperson 2 berättade om liknande erfarenheter:

Sen är det inte alltid det fungerar, vi vet ju också att den som är utsatt har ju ofta, det är inte svart/vitt, en förövare har ju väldigt fina sidor också, det har ju skett ett 'gäng' gånger att någon vecka efter någon slags aktion från vår sida kan man träffa personen igen och då är allting fantastiskt och då kan den nästan ångra att man kom och berättade om problemet, så ja, man försöker hålla i så gott man kan och undersöker vad det är som händer i den här relationen och det är inga självklarheter. - IP2

Intervjuperson 2 menade att det förekommer att en person ångrar sina utsagor om våld när partnern visar fina sidor, vilket enligt Goffman (1986) kan förstås utifrån att personen visat sitt stigma och därmed blivit *misskrediterad* och när relationen periodvis blivit bättre vill den återgå till att vara *misskreditabel* och dölja stigmat för omvärlden.

Likt Lachmans et al (2019) studie (se s.9) beskriver sju av åtta skolkuratorer hur tjejerna på skolan är mer benägna att prata med skolkuratoren och söker oftare stöd oavsett problem, kuratorerna tror att det inte enbart beror på att tjejerna behöver mer hjälp utan också att det är mer skamfyllt för en kille att uppsöka kuratorn. Intervjuperson 5 tog upp killar som potentiella offer för våld i sin relation och att det kan innebära mycket skam:

Jag tror tyvärr att killarna skäms för att berätta, killarna tänker att "jag är kille och det här ska jag ta". Jag vet ju, jag menar, man förstår, men det är väldigt svårt att komma in under skalet där det finns dåliga förhållanden när man träffar killarna, men de har jättesvårt att lyfta det, jag tror att jag har haft en enstaka, kanske en handfull pojkar som har lyft det, men lite sådär bara i förbifarten eller där jag har förstått och där jag har nystat och försökt ställa lite fina frågor. - IP5

Intervjuperson 5 menade att killar oftare tänker att de ska stå ut med våld i en relation och att det är svårt att lyfta problemet med dem, då krävs det återigen att skolkuratoren är observant och försöker få eleven att öppna upp sig genom att ställa försiktiga frågor. Christie (2001) säger att om man uppfyller flera av de kriterier som behövs för att få en legitim offerstatus är det större chans att man också ser sig själv som ett offer. Det är således enklare för en "ung, svag, liten flicka" att identifiera sig i en offerroll än vad det kan vara som kille. Killar förväntas inte vara offer i sin relation och därav finns det mycket skam som bidrar till att killar inte pratar om våld i sin relation i samma utsträckning som tjejer. Det är enligt Christie enklare för en tjej att uppmärksamma och identifiera sin offerroll än vad det är som kille då tjejer förväntar sig att vara offer i större utsträckning. Att intervjuperson 5 enbart hade kommit i kontakt med en handfull killar som varit utsatta av en partner kan bero på omedvetenheten men enligt Goffman

(1986) kan det även bero på stigmat. Som utsatt kille kan stigmat bli större eftersom det går ännu längre från bilden av det "normala" och därav vill man inte göra omgivningen varse om sitt stigma. Att dölja stigmat kan även skapa känslor av skam hos individen enligt Goffman, intervjuperson 4 beskrev att många elever som hen träffar inte är sanna mot sin omgivning utan vill visa upp en "perfekt" sida:

Många av mina elever ska ha ett perfekt liv i alla olika situationer, man är inte heller ärlig utan man lägger upp bilder som ska rubricera hur man har det (...) just det här att inte vilja vara svag de vill inte visa det för sina vänner och då tänker jag att lever man i en destruktiv relation på något sätt så, man vill inte visa det för man skäms på något sätt men innerst inne kanske man förstår att det här inte är så som det ska va men det är inte lätt att ta sig ut. - IP4

Enligt Goffman (1986) kan skammen förstås utifrån att *den sociala identiteten* som den unge visar utåt till vänner och omgivning inte stämmer överens med *jag-identiteten* som är synen den unge har på sig själv och sitt stigma. Skammen kommer eftersom personen inte känner sig sann mot omgivningen utan är medveten om att den döljer en del av sig själv för andra, vilket intervjuperson 4 spekulerade kan ske för någon som lever i en våldsamt relation.

Även om skoluratorerna inte själva uttryckligen beskrev att deras kunskap ligger till grund för deras arbete med individen, kan vi från deras svar utläsa att det är så. Majoriteten av intervjupersonerna visade förståelse om att det existerar skam, stigma och omedvetenhet hos de unga och kanske särskilt hos killar. De visar även kunskap om att en förövare också kan vara offer, att en förövare inte enbart bär på förövaregenskaper samt att det kan finnas en motvilja att erkänna att man lever i en våldsamt relation. Skoluratorernas kunskap kan hjälpa dem i arbetet med att fånga upp individer, både offer och förövare.

5.3.2 Våga Fråga

En möjlighet att fånga upp elever som antingen är omedvetna om sina roller eller som känner stigma är att fråga dem om deras relationer vilket sju av åtta skoluratorer gjorde. Intervjuperson 1 berättade att hen gärna frågar för mycket än för lite:

Jag tänker i regel att jag hellre frågar för mycket än för lite och ibland säger jag i samtal att det är något som jag alltid brukar fråga, så att det inte blir tydligt att det är på förekommen anledning. - IP1

Intervjuperson 1 menade här att det är viktigt att ställa frågor om våld i relationen även om det inte kommer på tal och att hen ibland ursäktar frågan med att säga att hen ställer samma fråga till alla elever vilket kan minska individens känsla av utsatthet. Utifrån Goffmans (1986) teori om stigma kan intervjupersonen ses som en av "de visa" när hen säger till eleven att hen ofta ställer frågan om våld, då det visar på förståelse om stigmat, vilket kan göra att individen känner mindre utanförskap och gör det lättare att berätta.

Intervjuperson 8 berättade att hen inte har mött någon elev som har erfarenhet av våld i sin relation men börjar resonera om varför. Intervjupersonen reflekterade över vikten av att ställa frågor och vad i hens arbete som kan ha förhindrat ett möjligt möte med dessa elever:

Det brukar inte riktigt vara det som kommer upp och det kan ju också vara att jag inte ställer de frågorna, det kan ju ligga på mig också att jag, jag vet inte, på något sätt känns det lite som man snokar om man säger, "jaha har du någon pojk-eller flickvän då och hur är det?", alltså jag försöker ofta låta dem styra samtalet så att de får ta upp det de vill prata om, men det är ganska intressant att det faktiskt inte kommer upp så ofta. - IP8

Här sa intervjuperson 8 att ämnet kanske inte kommer upp för att hen inte ställer frågor om det och att det känns som att man snokar i ungdomens liv och relation om man ställer de typer av frågor och tycker att det känns bättre att låta eleven styra samtalet. När vi kommer in på hur skolkuratorerna uppmärksammar elever med hög frånvaro kom samma intervjuperson in på ämnet om att våga fråga igen:

Likadant som man frågar "hur är det hemma?" så kan man ju också fråga "är du i en relation och hur är det?", "känns det bra?", man behöver ju inte liksom, det räcker ju med att man uppmärksammar det så kommer det upp grejer. - IP8

Intervjuperson 8 reflekterade först om elevhälsoteamets arbete med elever som har hög frånvaro och kom in på tanken om att genom att ställa frågor och uppmärksamma ämnet kan det komma upp saker som inte annars hade kommit på tal. Lundberg och Bergmark (2021) har visat att socialarbetare som har fått utbildning i nära relationer upplever att de har bättre kompetens och är bättre förberedda inför situationer där våld i nära relationer uppmärksammas. Studien visar även att de socialarbetare som fått utbildning i

våld i nära relationer oftare ställer dessa frågor till sina klienter och får även oftare reda på våldet (ibid.). Vi kan resonera kring att samma resultat hade visat sig inom skolan och att om skolkuratorer ställer frågor om relationsvåld ökar sannolikheten att en elev berättar om våld i sin relation. Vi kan även spekulera i att skolkuratorer som inte uppfattar våld i ungas relationer som ett problem eller inte väljer att ställa frågor till elever om deras relation befäster Christies (2001) teori om "ideala offer". Om en skolkurator har bilden av offer som svaga och oskyldiga samt förövare som stora, starka och okända, kan det leda till att skolkuratoren inte uppmärksammar om elever befinner sig i en potentiell våldsamt relation, då eleven eventuellt inte lever upp till de ideala bilderna av offer eller förövare. Samtidigt kan, som intervjuperson 8 tog upp, motviljan att ställa obekväma frågor bero på att skolkuratoren inte vill "snoka", vilket också kan tolkas som att hen menar att det kan riskera att förstöra relationen hen skapat med eleven.

Ett arbetssätt som majoriteten av skolkuratorerna använder sig av för att fånga upp elever i sitt arbete är att fråga dem om deras relationer och om det förekommer våld. Även här visar intervjupersonerna kunskap om stigma och omedvetenhet och därav vikten att våga fråga eleverna även om de inte själva tar upp det. En intervjuperson ställer inte själv dessa frågor till elever, men reflekterade ändå över att frågorna kan leda till att det blir enklare att fånga upp individer som lever med relationsvåld.

5.3.3 Relationsskapande

Det förebyggande arbetet tar olika stort utrymme hos skolkuratorerna, i arbetet med den enskilde individen återfinns dock fler likheter. Alla skolkuratorer belyste vikten av att bygga och behålla relation med eleven för en lyckad kontakt, genom en god relation blir det även enklare för skolkuratoren att fråga eleven om känsliga ämnen. Intervjuperson 6 berättade att hen gärna vill vara rak i sin kommunikation med våldsutsatta elever men att det krävs en god relation:

Jag brukar inte börja med att trycka på utan att jag har en etablerad relation (...) man jobbar ju på det sättet i samtal att man etablerar relationen och ju mer hemma man blir i den för båda parter, ju tydligare kan man vara också, för då vet vederbörande att den man har mitt emot sig, att det här handlar om omsorg. -
IP6

Här belyste intervjupersonen vikten av att eleven känner sig trygg i relationen innan hen kan ställa raka frågor och “trycka på”, tillsammans med kuratorn kan eleven då reflektera och få rådgivning vilket är det som unga främst efterfrågar som stödinsats (BRÅ 2018; Lachman et al. 2019). Intervjuperson 5 berättade att elever gärna kommer ett par gånger innan de vill berätta om den faktiska anledningen till varför de är där:

Ofta är det ju såhär att den här eleven kommer kanske ett par gånger innan man testar av mig, så tycker jag att det är i alla de här (vålds) definitionerna. Det är sällan som det kommer första gången, utan de, vad ska jag säga, testar mig, de känner in lite vem är det jag sitter här med. – IP5

Dessa individer kan utifrån Goffman (1986) tolkas som att de har svårt att öppna upp sig om sitt stigma, det kan handla om att eleven vill känna att kuratorn tillhör “de visa” och har förståelse för stigmat innan den väljer att berätta. Samma intervjuperson berättade att hen vill försöka visa för elever att hen är bekväm med att prata om våld och är medveten om förekomsten vilket även gör det tydligt för eleven att hen tillhör “de visa”. Två skolkuratorer belyste vikten av att elever har flera nära relationer på skolan, inte enbart en relation med kuratorn, intervjuperson 1 berättade:

Det jag tänker generellt på skolan är att jag tycker faktiskt att våra lärare är duktiga på att, ja men eleverna berättar det också att de känner förtroende för sina mentorer och lärarna och elevassistenterna, så den biten kan jag känna mig trygg i, som kanske är det viktigaste, att de har goda relationer här. - IP1

Det gynnar eleven att ha trygga relationer till vuxna då den unge utvecklar verktyg i att själv hantera sina egna partnerrelationer och skapa hälsosamma relationer samt skyddar den unge från att hamna eller stanna kvar i en destruktiv relation (Ball et al. 2015). Intervjuperson 1 visade på medvetenhet om vikten av goda relationer för eleven som en del av det hälsofrämjande arbetet på skolan. Skolkuratorerna visar kunskap om att en bra relation med eleven kan hjälpa dem fånga upp individer, då genom goda relationer blir det enklare att ställa känsliga frågor. Det kan även ses som ett förebyggande arbete genom att elever har trygga relationer på skolan.

5.4 Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka skolkuratorers reflektioner om sin egen kunskap om våld i ungas kärleksrelationer, hur de förmedlar kunskapen i arbetet för att nå ut till elever på gruppnivå och hur de använder kunskapen för att fånga upp elever på individnivå. Syftet besvaras med hjälp av följande forskningsfrågor.

Hur reflekterar skolkuratorer angående sin kunskap om våld i ungas relationer?

Skolkuratorernas kunskap skiljde sig åt och kunde utläsas på olika sätt i deras utsagor. Resultatet visar att tre upplevde att de har tillräckligt med kunskap om våld i ungas relationer, två att de inte har det och tre att kunskap är något som hela tiden behöver uppdateras. Att veta när man som skolkurator behöver uppdatera sin kunskap kan i sig också ses som en kunskap. En viktig lärdom som en skolkurator reflekterar över är att alla elever kan vara ett potentiellt offer även om de inte lever upp till bilden av det "ideala offret", som Christie (2001) beskriver, och detsamma gäller för förövare. Fyra skolkuratorer reflekterade även över att frånvaro och sjunkande betyg är viktiga indikatorer på att en elev kanske inte mår bra och att det behövs insatser från elevhälsan för att fånga upp dessa, vilket också kan ses som en kunskap i arbetet med våld i ungas relationer.

Hur förmedlar skolkuratorer kunskap om våld i ungas relationer till elever på skolan? För att förmedla kunskaper om kärleksrelationer till eleverna på skolan använde sex av åtta skolkuratorer sig av ett förebyggande arbete som inkluderar olika tillvägagångssätt, bland annat samtalsgrupper, sexualundervisning, informella samtal och externa hjälpmedel, medan två skolkuratorer inte arbetar förebyggande med frågan. Genom det förebyggande arbetet visar tidigare forskning på att det kan forma ungdomarnas uppfattningar om hälsosamma relationer och deras syn på våld då de befinner sig i ett formativt skede i livet (Sjödin et al. 2017). En typ av insats som sex stycken skolkuratorer använde sig av är sexualundervisningen genom att antingen hålla i undervisningen, ge stöd till lärarna eller arbeta med punktinsatser och externa föreläsare från till exempel RFSU. Sex av åtta kuratorer hade inga förväntningar på den nya sexualundervisningen, dock förhoppningar om att det kan innebära att skolan prioriterar ämnet i större utsträckning. Dessa insatser kan ha en inverkan på elever då kunskapen kan göra det enklare för elever att identifiera en våldsam relation samt inse sina potentiella roller som offer och förövare.

Hur använder skolkuratorer sin kunskap i arbetet med att fånga upp individer som lever i en våldsam relation? Kuratorernas arbete med enskilda individer handlade till stor del om att våga fråga eleven om potentiellt våld samt att bibehålla en god relation för att fånga upp de som befinner sig i en våldsam relation. Fem intervjupersoner visade på medvetenhet om att det existerar ett stigma för elever som antingen är utsatta eller utsätter sin partner för våld vilket kan medföra att det är svårt att uppsöka stöd. De visade även förståelse för att mörkertalet också kan bero på en omedvetenhet hos eleverna där de inte inser att de befinner sig i en offer- eller förövarroll på grund av bristande kunskap. För att få möjlighet att fånga upp dessa elever la sju av åtta skolkuratorer stor vikt på att våga fråga elever om relationer och hur den eventuella relationen är. Lundberg & Bergmark (2021) har även visat att de socialarbetare som frågar om våld i nära relationer oftare möter problemet vilket visar hur viktigt det är att våga ställa obekväma frågor även till elever som visar motstånd. För att skapa en trygg situation där det går att ställa dessa frågor menar alla intervjupersoner att det behövs en god relation mellan elev och kurator. Även om skolkuratorerna inte själva uttryckligen beskrev att deras kunskap ligger till grund för deras arbete med individen, kan vi i deras svar utläsa att så är fallet.

Sammanfattningsvis utifrån vår analys, med hjälp av Christies teori om “ideala offer” och Goffmans teori om stigma samt våra intervjusvar, hjälper kunskapen skolkuratorerna i deras arbetet för att upptäcka och motverka våld i ungas relationer. Kunskapen leder till medvetenhet om problemet, att kuratorerna väljer att arbeta förebyggande, relationsskapande och har förståelse för stigmat, som Goffman hade uttryckt det, och omedvetenhet, som Christie hade uttryckt, samt vågar ställa frågor och se det potentiella våldet i ungas kärleksrelationer.

6 Avslutande diskussion

Studien har svarat på hur skolkuratorer reflekterar, förmedlar och använder sin kunskap i arbetet med våld i ungas relationer. Efter genomförandet av vår studie tänker vi att bilden av offer och förövare kontinuerligt måste diskuteras i elevhälsoteamet då den hela tiden förändras och för att de inte ska gå på myten om det “ideala offret”. Ett intressant mönster som vi såg genom intervjuerna var att de skolkuratorer som upplevde sig pålästa och kunniga i ämnet frågade elever om våld i större utsträckning och har också mer erfarenhet av att arbeta med elever som lever i en våldsamt kärleksrelation. Även om vi inte kan dra generella slutsatser utifrån vårt begränsade urval, är det intressant i sammanhanget då det visar på vikten av att vara påläst och ställa frågor. En intervention som ingen skolkurator arbetar med men som återfinns i tidigare forskning är att ha samtalsgrupper med våldsutsatta. Interventionsprogrammet Expect Respect Support Groups (ERSGs) har riktat sig till elever i högstadie- och gymnasieålder som har varit utsatta för våld och har visat på goda resultat. En sådan typ av samtalsgrupp skulle Goffman (1986) beskriva som “de egna” vilket innebär en grupp som bär på samma stigma och är således inte dömande mot varandra utan förstående inför skammen som stigmat medför. Här kan även misskreditabla individer som dolt sitt stigma öppna upp sig för varandra och därmed bli misskrediterade inför gruppen, även känslan av utanförskap minskar då det “normala” inte existerar på samma sätt i gruppen som i resten av samhället. Hade vi föreslagit ytterligare insatser från skolans håll hade det här varit en av dem tillsammans med fortsatt ökad kunskap på området. I vidare forskning hade det varit intressant att studera elevers uppfattningar om hur skolan uppmärksammar och arbetar med våld i ungas relationer.

7 Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen*. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber AB

Ashley, Olivia Silber & Vangie A. Foshee (2005) Adolescent help-seeking for dating violence: prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *Journal of Adolescent Health*, 36 (1): 25-31

Ball, Barbara, Kristin M. Holland, Khiya J. Marshall, Caroline Lippy, Sumati Jain, Kathleen Souders & Ruth P. Westby (2014) Implementing a Targeted Teen Dating Abuse Prevention Program: Challenges and Successes Experienced by Expect Respect Facilitators. *Journal of Adolescent Health*, 56 (2): 40–46

Barnombudsmannen (2019) Frågor och svar inför att barnkonventionen blir svensk lag. [<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/barn/fragor-och-svar-infor-att-barnkonventionen-blir-svensk-lag/>] Hämtad: 2021-03-31

Brottsförebyggande rådet (2018) Att arbeta förebyggande mot: våld i nära relation bland unga. [https://www.bra.se/download/18.10aae67f160e3eba62911a84/1569574430282/Fakta_blad_Vald_i_nara_relationer.pdf] Hämtad: 2021-03-26

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber

Bushby, Thomas & Anna Frenning (2015) *Hur mår elevhälsan? Röster från barn och professionella - ett underlag för diskussion*. Rädda Barnen: Stockholm

Callahan R., Michelle, Richard M. Tolman & Daniel G. Saunders (2003) Adolescent Dating Violence Victimization and Psychological Well-Being. *Journal of Adolescent Research*, 18 (6): 664–681

Christie, Nils (2001) Det idealiska offret. I: Åkerström, Malin & Ingrid Sahlin (red.) *Det motspänstiga offret*. Nionde uppl. Lund: Studentlitteratur

Christie, Nils (1986) The Ideal Victim. I: Fattah, A Ezzat (red.) *From Crime Policy to Victim Policy*. London: The Macmillan Press LTD

De Koker, Petra, Catherine Mathews, Melanie Zuch, Sheri Bastien & Amanda J. Mason-Jones (2014) A Systematic Review of Interventions for Preventing Adolescent Intimate Partner Violence. *Journal of Adolescent Health*, 54 (1): 3-13

Foshee A., Vangie, Karl E. Bauman, Susan T. Ennet, Chirayath Suchindran, Thad Benedield & G. Fletcher Linder (2005) Assessing the Effects of the Dating Violence Prevention Program "Safe Dates" Using Random Coefficient Regression Modeling. *Prevention Science*, 6 (3):245-258

Goffman, Erving (1986) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Touchstone

Gottzen Lucas & Sibel Korkmaz (2013) Killars våld mot tjejer i nära relation. I: Ingrid Bohlin (red) *Ungdomsstyrelsen Skrifter, Unga Och Våld, 2013:1*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Hellevik, Per & Carolina Överlien (2016) Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths. *Scandinavian Journal of Public Health*, 44 (7): 702–708

Justitiedepartementet (2020) Uppdrag att studera åtgärden mot våld i nära relationer bland unga. Regeringsbeslut. [https://www.regeringen.se/4a58c5/contentassets/4ab3a98ece924727a92a8a9e3_b4c99a8/uppdrag-att-studera-atgarder-mot-vald-i-nara-relationer-blandunga.pdf?TSPD_101_R0=088d4528d9ab20002b36accf4a6002959ca81d32b3dd1eec2765db9a7a829509a57d91de9c9ad085dab573b14300015615eb20243f690dbc6ebffdcda91668b6cd58a53443974e4693011f349f2fc932dcc2b81449d3cbc4352311f92bbb4] Hämtad: 2021-03-26

Jämställdhetsmyndigheten (2020) Stödmaterial om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer [https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/files/2020/02/svart_sjuka_stodmaterial-2.pdf] Hämtad: 2021-03-26

Kantor-Vivolo, Alana M, Greta Massetti, Phyllis Niolon, Vangie Foshee & Luz McNaughton-Reyes (2016) Relationship Characteristics Associated with Teen Dating Violence Perpetration. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 25 (9): 936–954

Korkmaz, Sibel & Carolina Överlien (2020) Responses to youth intimate partner violence: the meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience. *Journal of Youth Studies*, 23 (3): 371–387

Korkmaz, Sibel, Carolina Överlien & Hélène Lagerlöf (2020) *Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence*. Nordic Social Work Research

Lachman, Pamela, Janine Zweig, Meredith Dank & Jennifer Yahner (2019) Patterns of Help-Seeking Behavior Among Victims of Teen Dating Violence and Abuse: Variations Among Boys and Girls. *Journal of School Health*, 89 (10): 791–799

Lind, Rolf (2019) *Vidga vetandet: Teori, metod och argumentation i samhällsvetenskapliga undersökningar*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Lundberg, Lisa & Åke Bergmark (2021) Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*, 24 (2): 189–200

Polisen (2021a) 30 mars 14:48 Mord/dråp, Höör [<https://polisen.se/aktuellt/handelser/2021/mars/30/30-mars-1448-morddrap-hoor/>] Hämtad: 2021-06-03

Polisen (2021b) 3 april 09:57, Mord/dråp, försök, Hudding [<https://polisen.se/aktuellt/handelser/2021/april/3/03-april-0957-morddrap-forsok-huddinge/>] Hämtad: 2021-06-03

Polisen (2021c) 15 april 11:08, Mord/dråp, Linköping [<https://polisen.se/aktuellt/handelser/2021/april/15/15-april-1108-morddrap-linkoping/>] Hämtad: 2021-06-03

Polisen (2021d) 17 april 13:18, Mord/dråp, Alvesta [<https://polisen.se/aktuellt/handelser/2021/april/17/17-april-1318-morddrap-alvesta/>] Hämtad: 2021-06-03

Protivnak J., Jake & Jessica L. McRoberts (2011) Abusive Partner Relationships in Secondary Schools: Identification and Intervention Strategies for School Counsellors. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 21 (1): 49–59

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber AB

SFS 2010:800. *Skollagen*

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

Sjödin, Anna-Kari, Märta Wallinius, Eva Billstedt, Björn Hofvander & Thomas Nilsson (2017) Dating violence compared to other types of violence: similar offenders but different victims. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 9 (2): 83-91

Skolinspektionen (2018) Sex- och samlevnadsundervisning. [<https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2018/sex—ochsamlevnadsundervisning/>] Hämtad: 2021-03-26

Skolverket (2021a) Statistik över gymnasieskolans elever 2020/21 [<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/arkiveradestatistiknyheter/statistik/2021-03-11statistik-over-gymnasieskolans-elever-2020-21>] Hämtad: 2021-06-03

Skolverket (201b) Läroplan för gymnasieskolan [<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gyll-for-gymnasieskolan>] Hämtad: 2021-06-03

Skolverket (201c) Ändringar i läroplanerna om sexualitet, samtycke och relationer [<https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriteradeomraden/reviderade-kurs--och-amnesplaner/andringar-om-sexualitet-samtycke-och-relationer-i-laroplanerna>] Hämtad: 2021-05-14

Skolverket (2019) Så vill Skolverket stärka läroplanernas innehåll om sex och samlevnad. [<https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2019-06-12-sa-vill-skolverket-starka-laroplanernas-innehall-om-sex-och-samlevnad>] Hämtad: 2021-04-27

Socialstyrelsen (2014) Att vilja se, vilja veta och att våga fråga - Vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet. [<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-10-30.pdf>] Hämtad: 2021-03-26

Svedin, Carl Göran (2015) Sexuella övergrepp. I: Carl Göran Svedin (red) *Unga sex och Internet - i en föränderlig värld*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Linköpings Universitet, Barnafrid och Lunds Universitet.

Tagesson, Emmy Högström & Carina Gallo (2021) *“When We talk about intimate partner violence We talk in an adult way”: Social workers’ descriptions of intimate partner violence between teenagers*. Sage Publications.

UNICEF (2021) Barnkonventionen [<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>] Hämtad: 2021-03-26

Unis, Brian (2020) *Sexual health and sexual health promotion in the transition from adolescence to emerging adulthood*. Karlstad University Studies: Faculty of Health, Science and Technology.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wiklund, Maria, Eva-Britt Malmgren-Olsson, Carita Bengs & Ann Öhman (2010) “He Messed Me Up” Swedish Adolescent Girls’ Experiences of Gender-Related Partner Violence and Its Consequences Over Time. *Violence Against Women*, 16 (2): 207–232

Åklagarmyndigheten (2021) Man anhållen för mord på ung kvinna i Nacka [<https://www.aklagare.se/nyheter-press/pressmeddelanden/2021/april/man-anhallen-for-mord-pa-ung-kvinna-i-nacka/>] Hämtad: 2021-06-03

Bilaga 1

Intervjuguide/Checklista

Intervjuguide

Information om studien

Vår studie handlar om kuratorers syn på sitt arbete med våld i ungas relationer och vi intervjuar dig för att vi är intresserade av ditt arbete som gymnasiekurator, både förebyggande och åtgärdande när det gäller detta problem. Vi har valt att fokusera på gymnasieungdomar då vi tror att fler har en nära relation under den tiden än på högstadiet. Med nära relation menar vi en relation som innefattar intimitet och är mer än en vänskapsrelation - det kan vara någon en ungdom dejtar eller är ihop med, både på skolan och utanför skolan. Vi inkluderar både hetero- och homosexuella relationer i vår studie.

Samtycke

Har ni tagit del av samtyckesblanketten och gett ett samtycke?

Vill du ta del av den färdiga studien?

Professionell bakgrund

- Hur länge har du arbetat som skolkurator?
- Vad har du för utbildning?
- Hur många elever är det per skolkurator? Är det vanligt för en skolkurator?
- Vilka ingår i elevhälsoteamet och ansvarar för elevernas mående?
- Har ni sex- och samlevnadsundervisning på skolan?
  - Om ja: Är du en del av/arbetar med sex- och samlevnadsundervisningen?
  - Tar lektionen upp våld i nära relationer?
- Kan du definiera vad du anser är våld i nära relationer?

Hur skolans och kuratorns arbete ser ut

- Har du varit i kontakt med någon eller flera elever som har utövat eller varit utsatta för våld i sin relation?
- Kan du berätta hur du hade hanterat att en elev kom till dig och berättade att den blir utsatt för fysiskt våld i sin relation?
- Kan du berätta hur du hade hanterat att en elev kom till dig och berättade att den blir utsatt för psykiskt våld i sin relation?
  - Vilka riktlinjer finns på skolan?
- Berätta om en gång då ert arbete med våld i nära relationer har fungerat bra?
- Berätta om en gång då ert arbete med våld i nära relationer har fungerat dåligt?
  - Vad är det värsta du varit med om?
- Hur hanterar ni om ett offer och en förövare går i samma klass?
- *Om ej besvarat: kan du berätta hur ni arbetar förebyggande med våld i ungas relationer?*

- *Om ej besvarat: Kan du berätta hur ni arbetar åtgärdande med våld i ungas relationer?*
- Tycker du att du som skolkurator har tillräckligt med kunskap om våld i nära relationer?
  - Finns det några rutinfrågor som du använder dig av som handlar om våld i ungas relationer?

Ansvar

- Hur ser du på ditt ansvar som kurator ang. ämnet?
- Hur ser du på skolans ansvar ang. ämnet?
  - Tycker du att skolan ska ha ett ansvar ang. ämnet?
- Hur ser du på ditt handlingsutrymme som kurator?
- Enligt skollagen är rektorn huvudman och ansvarig för att elever inte ska råka ut för kränkande behandling. Rektorn ska även ha en handlingsplan ifall detta inträffar. Har du insyn i handlingsplanen? och innefattar den även våld i ungas relationer?

Utveckling av skolans arbete

- Hur hade du velat utveckla skolans arbete för att förebygga våld i ungas relationer?
- Hur hade du velat utveckla skolans arbete det åtgärdande arbetet för unga som blivit utsatta eller utsatt någon för våld?
- Hösten 2022 införs den nya sexualundervisningen som byter namn till: Sexualitet, samtycke och relationer. Tror du att detta kommer att medföra en förändring? Vad hoppas du på?
- Hur ser arbetet ut med föräldrar, informeras de om problemet? Finns där något samarbete?
- Vilka andra instanser hjälper ungdomarna/samarbetar ni med?

Könsroller

- Statistik visar att 23% av flickor och 14% av pojkar har blivit utsatt för våld i sin relation? Är det också din uppfattning - att det är fler flickor?
- Upplever du att det finns förväntningar utifrån könen vilken roll man ska ha i en relation? och tror du i så fall att det har en inverkan på våld i ungas relationer?

Checklista

Har gett samtycke

Professionell bakgrund

Hur länge personen arbetat som skolkurator

Utbildning

Antal elever

Elevhälsoteamet

Deltagande i sex- och samlevnadsundervisning och om de tar upp våld i relationer

Deras definition av våld

Kuratorernas / skolans arbete

Erfarenhet om våld i nära relationer

Hur de arbetar förebyggande

Hur de arbetar åtgärdande

Hanterandet av våldet

När det fungerat bra

När det fungerat dåligt / det värsta

Om de har kunskap i området

Synen på kurators ansvar

Rektor - handlingsplan

Utveckling

Förbättring i den förebyggande arbetet

Förbättring i den åtgärdande arbetet

Arbete med föräldrar

Samarbete med andra insatser

Könsroller

Könsroller

Skillnad på kön, förväntan på könen

Bilaga 2

LUNDS
UNIVERSITET

Vill du delta i en studie om skolkuratorers arbete med våld i ungas nära relationer?

Studien sker på kandidatnivå och syftar till att undersöka hur skolkuratorer ser på det förebyggande och åtgärdande arbete som kuratorn och elevhälsan gör för att förhindra våld i ungas nära relationer. Vi vänder oss till dig som kurator med förfrågan om du vill delta i vår studie genom en intervju över Zoom/Teams, eller annan digital tjänst som passar dig. Studien ämnar till att intervjua omkring 10 kuratorer på gymnasieskolor.

Studien är vårt examensarbete och ingår i Socionomutbildningen vid Lunds universitet. Studien kommer att genomföras med intervjuer under vecka 15 och 16 2021. Intervjun kommer att beröra din uppfattning och erfarenhet av arbetet med våld i ungas nära relationer i skolan/skolor du arbetat på. Intervjun beräknas ta max 60 minuter och kommer spelas in för att sedan transkriberas i text.

Den information som du lämnar kommer att behandlas säkert och förvaras inlåst så att ingen obehörig kommer att få ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen individ kan identifieras. Resultatet kommer att presenteras i form av en muntlig presentation till andra studerande samt i form av ett examensarbete. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att finnas i en databas vid Lunds universitet. Inspelningarna och den utskrivna texten kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt. Du kommer ha möjlighet att ta del av examensarbetet genom att få en kopia av arbetet.

Deltagandet är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering.

Vi frågar härmed om du vill delta i denna studie. För att ge besked mailar du oss på följande mailadresser: am1768ni-s@student.lu.se eller ha4242ma-s@student.lu.se

Ansvariga för studien är Amanda Nilsson & Hanna Manteus samt handledare Johan Cronehed. Har du frågor om studien är du välkommen att höra av dig till någon av oss!

Amanda Nilsson
Socionomstudent
am1768ni-s@student.lu.se

Hanna Manteus
Socionomstudent
ha4242ma-s@student.lu.se

Bilaga 3

LUNDS
UNIVERSITET

Samtycke till att delta i intervju för examensarbete

Jag har läst och förstått den information om studien som angetts i dokumentet ”Vill du delta i en studie om skolkuratorers arbete med våld i ungas nära relationer?”. Jag har fått möjlighet att ställa frågor och jag har fått dem besvarade. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Den information som du lämnar kommer att behandlas säkert och förvaras inlåst så att ingen obehörig kommer att få ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen individ kan identifieras. Resultatet kommer att presenteras i form av en muntlig presentation till andra studerande samt i form av ett examensarbete. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att finnas i en databas vid Lunds universitet. Ljudinspelningar och transkriberingar kommer att raderas och förstöras efter studiens genomförande. Du kommer få möjlighet att ta del av examensarbetet genom att få en kopia av det.

Samtycket kommer att bekräftas muntligt under intervjun och spelas in.

- Jag samtycker till att delta i studien
- Jag samtycker till att mina personuppgifter behandlas på det sätt som beskrivs i dokumentet ”Vill du delta i en studie om skolkuratorers arbete med våld i ungas nära relationer?”
- Jag samtycker till att mina svar spelas in och förvaras säkert på det sätt som beskrivs i dokumentet ”Vill du delta i en studie om skolkuratorers arbete med våld i ungas nära relationer?”